

ΤΟ ΑΠΡΟΣΙΤΟ ΦΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Του Αλέκου Χαραλαμπόπουλου

Η ΔΙΕΝΕΞΗ ΜΕΤΑΞΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΒΑΡΛΑΑΜ

Είχε αρχίσει να διαγράφεται το σχίσμα μεταξύ της ανατολικής Ορθόδοξης εκκλησίας και της καθολικής δυτικής περί το 1150 μ.Χ. και περί το 1300 μ.Χ. ενέσκυψε μία διένεξη, η οποία δεν έγινε από πολλούς καταληπτή, η διένεξη μεταξύ του παπικού Βαρλαάμ και του επισκόπου Θεσσαλονίκης Γρηγορίου Παλαμά.

Η έριδα ήταν αν ο μύστης της νοεράς προσευχής, βλέπει το απρόσιτο φως, τι είναι αυτό, αλλά και πώς να το δει. Ο Βαρλαάμ υποστήριζε από το χωρίο του ευαγγελίου «ούτε είδος αυτού εωράκατε πώποτε, ούτε φωνήν αυτού ακηκόατε πώποτε» (ούτε είδος, ουσία θεού έχετε δει και γνωρίσει ποτέ, ούτε φωνή του ακούσατε), ότι δεν είναι δυνατό να δούμε ουσία θεού. Αυτό διακήρυξε ο Χριστός. Ο Γρηγόριος ο Παλαμάς, θα υποστηρίξει ότι το απρόσιτο φως που είδαν μύστες και εραστές του θεού, ήταν άκτιστη ενέργεια του Αγίου Πνεύματος και δεν ήταν ουσία θεού.

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

Απασχόλησε πολλές φορές τον συγγραφέα, τι είναι το απρόσιτο φως. Γνώριζε ότι αυτό αποκαλύπτεται κάτω από φλογερή νοερά προσευχή, φόρτο συναισθηματικό και έντονη τάση προσέγγισης του θείου. Απαραίτητα στοιχεία ήταν η αγνότητα, η συγκέντρωση, η αθωότητα και η καθαρότητα. Λοιπόν, σκέφτηκε, μήπως αυτά δεν είναι οι προϋποθέσεις ενός πειράματος; Και αν και είναι αδύνατο να το σκηνοθετήσει κάποιος, ο μύστης που θα δει το απρόσιτο φως δεν θα υποστεί τα ανωτέρω; Και αφού πάντα πρέπει να υπάρχουν αυτές οι προϋποθέσεις, δεν είναι μέρη ενός πειράματος; Και ένα πείραμα μπορεί να επαναληφθεί και οι θεατές του απροσίτου φωτός είναι αρκετοί.

Έτσι σκέφτηκα, το απρόσιτο φως είναι ιδιοκτησία του Χριστιανισμού, ή ήταν γνωστό σε άλλους; Δεν μπόρεσα να βρω σε καμμία θρησκεία αναφορά για το απρόσιτο φως, αλλά παραθέτω ένα απόσπασμα του πατέρα της εκκλησίας Αγίου Κλήμη του Αλεξανδρέως, ο οποίος αναφέρεται στο έργο του «Παιδαγωγός» II 29, για τον Ηράκλειτο: «λήσεται μεν γαρ ίσως το αισθητόν φως τις, το δε νοητόν αδύνατον εστίν, ή ως φησίν Ηράκλειτος: το μη δύνον ποτέ πως αν τις λάθει;» (διότι ίσως κάποιου θα του διαφύγει το αισθητό φως -σ.σ. στη σκιά- το δε νοητό - απρόσιτο- είναι αδύνατο να του διαφύγει, ή όπως λέγει ο Ηράκλειτος: αυτό το οποίο δεν δύνει ποτέ, πως θα διαφύγει της προσοχής κάποιου;)

Δεν υπάρχει αμφιβολία, το απρόσιτο φως περιγράφηκε από τον Ηράκλειτο και είναι το πυρ το αείζων όπως το ονόμασε: «κόσμον τόνδε, τον αυτόν απάντων, ούτε τις των θεών ούτε των ανθρώπων εποίησεν, αλλ' ήν αεί και έστιν και έσται πυρ αείζων, απτόμενον μέτρα και αποσβεννύμενον μέτρα» (Κλήμης, Στρωματείς V 105) (αυτόν εδώ τον κόσμο, τον ίδιο όλου του σύμπαντος, δεν τον δημιούργησε κανένας από τους θεούς και τους ανθρώπους, αλλά είναι ζωογόνο και παντοτινό πυρ, που δημιουργείται και σβήνει με μέτρο).

Έτσι λοιπόν, συναντάμε το απρόσιτο φως, σε ένα μύστη πριν από τον Χριστό, η αλήθεια στον κόσμο άρχισε πολύ πιο πριν την έλευσή του. Αλλά θα ψάξουμε

διεξοδικά, να βρούμε τι είναι το απρόσιτο φως, το πυρ το αείζωο του Ηράκλειτου. Γι' αυτό θα μπορούμε και στο Δημόκριτο.

ΔΙΠΛΑ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ

Διογ. Λαέρτιος ΙΧ 44: «Δοκεί δε αυτώ τάδε. Αρχάς είναι των όλων ατόμους και κενόν, τα δ' άλλα πάντα νενομίσθαι.... και τας ατόμους δε απείρους είναι κατά μέγεθος και πλήθος, φέρεσθαι δε εν τώ όλωι δινουμένας, και ούτω πάντα τα συγκρίματα γεννάν, πυρ ,ύδωρ ,αέρα, γην. Είναι γαρ και ταύτα εξ ατόμων συστήματα... τον τε ήλιον και την σελήνην εκ τοιούτων λείων και περιφερών όγκων συγκεκρίσθαι, και την ψυχήν ομοίως.ήν και τον νουν ταυτόν είναι».

(Θεωρεί ο Δημ. τα εξής: αρχές των όλων είναι οι άτομες γραμμές (ο Πλούταρχος τις αναφέρει άτομες ιδέες) και το κενό, όλα τα άλλα είναι υποκειμενικά.... Και τις άτομες ότι είναι άπειρες σε μέγεθος και πλήθος και περιφέρονται σαν σε δίνη και γεννώνται όλα τα μόρια και τα άτομα, που αποτελούν το πυρ το νερό και την γη. Γιατί είναι και αυτά συστήματα των ατόμων γραμμών...και ο ήλιος και η σελήνη από τέτοιους λείους και περιφερείς όγκους αποτελούνται και η ψυχή ομοίως.και η οποία ταυτίζεται με τον νου (πνεύμα).

Η ψυχή λοιπόν αποτελείται από ατόμους γραμμάς και όλη η ύλη και οι άτομες γραμμές είναι το πυρ το αείζωο του Ηράκλειτου. Και ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης θα πει, στην «Μυστική Θεολογία» : «Γνόφος εστί το απρόσιτο φως εν ώ κατοικείν ο θεός λέγεται», (αγνωσία είναι το απρόσιτο φως , μέσα στο οποίο λέγεται ότι κατοικεί ο θεός). Είναι λοιπόν το απρόσιτο φως του Αρεοπαγίτη, το πυρ το αείζωο του Ηράκλειτου, είναι οι άτομες ιδέες του Δημόκριτου, είναι η κίνηση του κενού του Αριστοτέλη (αναγκαίον είπερ κινείται το κενόν, είναι αυτού τινά τόπον, εξ' ου μεταβάλλει και εις όν).

Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΗΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Βλέπουμε ότι το νοητό φως ήταν γνωστό στους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς-φιλοσόφους και διατυπώθηκε στις θεωρίες τους. Αυτό σημαίνει , ότι το απρόσιτο φως, δεν μπορεί να είναι άκτιστη ενέργεια, είναι το φως που μπορεί να γίνει ορατό από τα μάτια του μυαλού, από τα εγκεφαλικά εκείνα αισθητήρια όργανα που βρίσκονται στο εσωτερικό του εγκεφάλου.

Οι άτομες γραμμές του Δημόκριτου, είναι η ουσία, το είδος θεού, που γίνεται στο εσωτερικό του εγκεφάλου ορατό. Είναι το εκπληκτικό εκείνο λαμπρό φως, που προκαλεί ηδονή και πνευματική έπαρση. Και ήταν λάθος του Χριστού που είπε ότι δεν μπορούμε να δούμε είδος θεού.

